

ErvaringsGericht Onderwijs op de Antillen

Door Wilma van Esch

Op Sint Maarten was ruim tien jaar geleden al sprake van kinderen met een hele complexe thuissituatie. Dat was merkbaar aan hun excessieve gedrag. Kinderen gedroegen zich vaak agressief en luisterden niet naar de leerkrachten. Er moest iets gebeuren. De Zr. Marie Laurence school ging op zoek naar een antwoord. Henri Brookson, directeur, ontdekte via onderwijstijdschriften uit Nederland het concept E.G.O. Dit haakte enorm in op de manier waarop hij onderwijs eerder al intuïtief vormgaf. Het concept gaf praktische handvatten en mogelijkheden om kinderen zo optimaal mogelijk te begeleiden. Tijdens een bezoek aan Nederland, ontmoette Henri Marcel van Herpen van het expertisecentrum E.G.O. Nederland. En daarmee was een langdurige vriendschap, uitwisseling en kennisdeling tussen Nederland en Sint Maarten een feit.

Woorden en daden

Henri bracht zijn vernieuwingsideeën in bij zijn team. Het bleek op het juiste moment te komen. Het team had zin haar schouders eronder te zetten. Ria, Jessie en Henri, de kartrekkers op de Zr. Marie Laurence school zijn samen begonnen met het maken van een schoolontwikkelplan. Ze formuleerden hun visie van het ErvaringsGericht Onderwijs en planden een implementatietraject. Daarbij waren zij vanaf het begin duidelijk dat ze ook uit moesten voeren wat ze op papier zouden zetten. Woorden én daden. Enkele jaren later kwam vanuit de vernieuwingsstroom Foundation Based Education (FBE) de eerste opdracht binnen een schoolontwikkelplan op te zetten. Dat had de Zr. Marie Laurence

nu dus al vanuit het E.G.O. Het model was anders, maar de principes hetzelfde. Dit werd uitgewerkt op de andere scholen van het bestuur: De Zr. Borgia, Zr. Regina, Sint Dominic.

Good practise in Nederland

In 1997 is voor het eerst gestart met een cursus E.G.O. voor leerkrachten. In 1998 is het hele team van de Zr. Marie Laurence afgereisd naar Nederland, om een week mee te draaien op bs de Uilenspiegel in Boekel. Jessie en Ria bezochten samen groep 7/8 van Lambert van der Ven. Ze zagen de werkvormen met eigen ogen en daardoor was het concept ineens heel helder en vielen muntjes op hun plek. Vooral de werkvorm kring maakte

indruk. Het ontvangen van kinderen en voelen hoe het met ze gaat. Maar ook het zelfstandig werken van de kinderen tijdens contractwerk. Taalontwikkeling door teksten van kinderen te bespreken. Ze zagen dat het écht kon: Het niet rigide vasthouden aan een planning en inhouden van de methode, of klassikaal werken, maar ook het inspelen op zaken die zich spontaan aandienden.

Henri: Ik werd direct genodigd door Suze Emonds, leerkracht groep ½. Dat verwarde me. Wat moest ik nou bij kleuters. Ik nam plaats in de kring, Suze stelde me voor en vroeg wie er vragen wilde stellen over het eiland en over de orkaan die daar onlangs was geweest. Tot mijn verbazing gingen bijna alle kleuters aan de slag en bleven er 2 kinderen bij me zitten. Ik vertelde mijn verhaal, zij stelden vragen. En verder waren de kleuters niet geïnteresseerd, die trokken hun eigen plan.

Na een poos kroop een van de twee kinderen op schoot en vroeg me of ik een mooi verhaal kon vertellen. Ik vertelde over Anansi, de spin. En terwijl ik mijn verhaal vertelde, kwamen langzaam maar steeds meer kinderen om me heen zitten. Sommigen met de schilderkwast nog in de hand. Toen mijn verhaal afgelopen was, zaten alle kleuters om me heen, hoog betrokken. En toen barsten de vragen los, over St. Maarten, over de orkaan. Daar, in de klas bij Suze, heb ik geleerd wat E.G.O. is. Ik heb dit voorbeeld later nog vaak gebruikt, als ik wilde illustreren wat E.G.O. eigenlijk is.

De feiten

Marcel van Herpen, Expertisecentrum E.G.O. Nederland, heeft in de afgelopen 11 jaar een intensief samenwerkingstraject gerealiseerd samen met Henri Brookson (grondlegger E.G.O. Antillen), Ria Uiterloo (voorzitter stichting E.G.O. Antillen) en Lilia (Jessie) Aventurin-Hodge (staffunctionaris Katholiek bestuur E.G.O. scholen). Zij hebben zich onder andere ingezet voor:

- Diverse bezoeken aan en uitwisselingen in Nederland
- Een congres voor alle scholen op Sint Maarten
- Diverse basiscursussen E.G.O. om leerkrachten te scholen
- Teamtrainingen door verschillende Nederlandse E.G.O.-begeleiders
- Klassenbezoeken
- Training SCC-ers (intern begeleiders)
- Coaching directeuren
- Plaatsing studenten en vrijwilligers

De stichting E.G.O. Antillen is volop actief. Meer weten: www.egoantillen.nl

Andere werkvormen

Terug op Sint Maarten wilden de leerkrachten van de Zr Marie Laurence direct aan de slag. Iedereen startte met de werkvorm kring. Ook werd besloten een contractbrief in te voeren. De kinderen vonden het heel prettig om zelf te kunnen plannen en door te kunnen werken. Ateliers bleek een groot succes. Alle artistieke vakken kregen een plek binnen deze werkvorm. Jaren later evolueerde ateliers in project-ateliers en recentelijk is science toegevoegd. Toen een aantal leerkrachten jaren later terugkwamen in Nederland waren ze aangenaam verrast. Hier bleken dezelfde ontwikkelingen te zijn geweest: Ook projectmatig werken met ateliers en ook de toevoeging van wetenschap en techniek als inhoud.

Bij ateliers ervoeren leerkrachten een grote meerwaarde. Grote kinderen en kleine kinderen gingen door elkaar, met elkaar aan de slag. Dat gebeurde eerder nog niet. De differentiatie had een zeer positief effect: zowel wat betreft zorgzaamheid als het uitdagen op een ander niveau. De vroegere wachttijden zijn er nauwelijks, omdat kinderen elkaar vooruit kunnen helpen.

Andere taal

Door met elkaar consequent te gaan spreken en denken over welbevinden, betrokkenheid en verbondenheid kwam er een hele andere bewustwording. Kinderen werden niet langer bestempeld als lastig of moeilijk, maar zij werden gezien als kinderen die het moeilijk hadden. Leerkrachten beseften dat kinderen hen nodig hebben om een veilige omgeving te kunnen creëren. Door te kijken naar wat kinderen werkelijk nodig hebben, kwamen zij op andere sporen. Ze ontdekten talenten die benut konden worden. En een van de mooiste veranderingen: Door deze gesprekken kwamen leerkrachten van hun eilandpositie en gingen elkaar ondersteunen in de zoektocht in het belang van welbevinden leerkracht en kinderen.

Andere organisatie

Ook de schoolorganisatie werd onder de loep gelegd. Er kwam middenmanagement in de vorm van bouwcoördinatoren. In de bouwvergaderingen werd afgestemd of

leerkrachten goed op weg waren en werd uitgewisseld over de vernieuwingen.

Vanuit de Foundation Based Education trainingen werd de school ook in onder- en bouwbouw onderverdeeld. (Cycle 1 en cycle 2). Dus opnieuw haakten de FBE-trainingen uitstekend in op de al gezette stappen.

die volop gaande was.

Een groot zorgpunt in de hele onderwijsontwikkeling op Sint Maarten is het 'geheugen van de school'. Sint Maarten kent een hoog verloop van leerkrachten.

"Everyone needs to be needed (a feeling of belonging)"

De Zr Marie Laurence hechtte veel waarde aan ouderbetrokkenheid. Er werden vergaderingen met ouders belegd om het concept E.G.O. te verhelderen en concretiseren. Door de ateliers nam de ouderbetrokkenheid flink toe. De expertise van sommige ouders werd gretig ingezet, sommige minder getalenteerde ouders fungeerden ook graag gewoon als hulpouder. Er was

Sommige leerkrachten komen slechts een jaartje werken op het eiland. Dat betekent veel energie stoppen in inwerken, maar na een jaar ook weer opnieuw beginnen met weer een nieuwe leerkracht. Soms vertrekken er op een school 3, 4 leerkrachten tegelijk. Dat heeft grote impact op het conceptueel werken op school. Vandaar dat ervoor gekozen is directeuren veel

ook bezorgdheid bij ouders, ten aanzien van de vernieuwingsplannen. Vooral voor kinderen die moeite hadden met plannen. Besloten werd naast een weekplanning ook een dagplanning in te voeren, voor kinderen die daar beter mee uit de voeten konden.

Kennis delen

In 1999 organiseerde de Zr Marie Laurence school in samenwerking met het expertisecentrum E.G.O. Nederland een succesvolle conferentie voor alle scholen op het eiland. Door sprekers als o.a. Luc Stevens en Kris Verbeek en werden leerkrachten, directies en IB-ers op de hoogte gebracht van de onderwijsvernieuwing

klassenbezoeken te laten brengen. Directeuren geven hun leerkrachten directe feedback op hun handelen en leerkrachtstijl, en geven volop de ruimte om met onderwijsinhoudelijke en organisatorische vragen te komen. Ze nemen de tijd om met startende leerkrachten in gesprek te gaan over het Schoolontwikkelplan van de school en de vertaalslag te maken naar hun eigen klas. Het schoolontwikkelplan is door het team ontwikkeld en er staat heel concreet in hoe de school eruit wil zien. De missie, de visie en het actieplan. Ieder jaar wordt het schoolwerkplan met het team geëvalueerd en bijgesteld. Nieuwe leerkrachten worden hier direct bij betrokken. Directies en schoolbestuur

zijn functioneringsgesprekken gaan invoeren.

Naast bezoeken door de directie en intern begeleider zijn de scholen klassenconsultaties gaan invoeren. Op de Nederlandse scholen wordt de les Engels in alle groepen door een vakleerkracht verzorgd. Op het moment dat deze leerkracht de les verzorgt, gaat de groepsleerkracht ondersteuning bieden in een andere groep. In de vorm van instructie, inoefening of het uitvoeren van andere taken. Er zijn vaste roosters gemaakt. Er wordt hierbij goed gekeken naar talenten van individuele leerkrachten en de behoefte aan hulp bij de groepen.

Ontwikkeling in beeld

Op dit moment zijn de scholen op Sint Maarten bezig met de invoering van POP's. Recentelijk hebben leerkrachten

Op dit moment wordt er vanuit het schoolbestuur training verzorgd voor leerkrachten. Ze willen hen leren écht te luisteren en met respect te reageren.

Op alle lagen: Schoolbestuur met directie, directie met leerkrachten, leerkrachten met elkaar, leerkrachten met kinderen en kinderen onderling. Er is groei en ontwikkeling zichtbaar. Na een aantal bijeenkomsten is merkbaar dat leerkrachten beter zien wat hun communicatiestijl teweeg brengt bij kinderen. Het gesprek is niet of ze wel of geen goede reden of aanleiding om te doen zoals ze doen, maar om optimaal te kunnen communiceren.

Naschoolse opvang en ouderbetrokkenheid

Voortvloeiend uit alles wat tot nu toe aangepakt is, zijn Ria en Jessie vanuit de stichting ook begonnen met naschoolse opvang. Omdat ze weten dat de

Een deel van de ouders gaat nu bewust gaat kiezen voor een basisschool. Het aantal kinderen op de Zr. Regina is flink gegroeid. De Zr. Marie Laurence school staat in een achterstandswijk. Deze school heeft al jaren een zeer goede naam en trekt ook kinderen van hoogopgeleide ouders uit andere delen van Sint Maarten. Ouders die goed onderwijs voor hun kinderen belangrijk vinden.

In vriendschap verbonden

De scholen van de stichting E.G.O. Antillen hebben dus een intensief contact met het expertisecentrum E.G.O. Nederland. Naast de geplande activiteiten, bellen en mailen Ria en Jessie zeer frequent met Nederland.

Als stichting hebben Ria en Jessie een goed contact opgebouwd met o.a. Fontys Hogescholen, maar ook Hogeschool Leuven en Hogeschool de Kempel. Ze begeleiden en plaatsen ze al jaren 3e en 4e jaarsstudenten die voor een periode van ongeveer 3 maanden mee werken aan onderwijsontwikkeling. Ze zijn hierbij op zoek naar een win-win situatie: Hoe kan de student zich optimaal ontwikkelen en hoe kan de gastschool optimaal profijt hebben van de student en zijn talenten.

Van gedreven groepsleerkrachten op de Zr Marie Laurence zijn Jessie en Ria inmiddels doorgegroeid door in hun huidige functie. Jessie is staffunctionaris van de Katholieke scholen op Sint Maarten. Ria is directeur van Zr Regina. Zij zetten zich, in samenwerking met het expertisecentrum E.G.O. Nederland, in voor optimaal onderwijs voor de kinderen van Sint Maarten. Interesse of wil je meedoen: bezoek de site www.egoantillen.nl. Stagiairs, leerkrachten, sponsors en andere geïnteresseerden zijn altijd van harte welkom op The Friendly Island.

hiervoor een training gehad, op uitnodiging van de christelijke school. Het enthousiasme van leerkrachten is groot. Ze maken een cv, plaatsen foto's, schrijven een stukje over henzelf en formuleren verbeterpunten.

Wat nu een belangrijk leerpunt voor de teams is, is communicatie. De relatie tussen volwassenen op Sint Maarten is zeer statusgevoelig. Leerkrachten zijn niet gewend om zich open te stellen en met elkaar het gesprek aan te gaan. Doordat iedereen zijn eigen groep draait en zich nauwelijks met een ander bemoeit, is er een echte 'eiland-cultuur'. Door de communicatietraining en de klassenconsultaties worden zaken gelukkig beter bespreekbaar.

thuisituatie soms niet bevorderlijk is voor de ontwikkeling van de kinderen. Ze wilden dat kinderen na school met leeftijdsgenoten konden spelen en hun talenten zouden benutten. Op twee scholen van de stichting is er inmiddels NSO: De activiteiten zijn o.a. kajakken, paardrijden, capoeira, dans, voetbal, huiswerkbegeleiding. De betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van hun kinderen is door de naschoolse activiteiten toegenomen. Ouders zien dat hun kinderen zich positief ontwikkelen en horen enthousiaste verhalen over dat wat ze na school gedaan hebben.

Wilma van Esch, projectleider
Expertisecentrum E.G.O.
Nederland
w.vanesch@fontys.nl